

Εισαγωγικές παρατηρήσεις για την συζήτηση 'Το Μέλλον της Ευρώπης'

(α) Η νέα δυναμική και προβλήματα του Ευρωπαϊκού χώρου

1. Η ανάγκη ανάπτυξης και επαναπροσδιορισμού των κεντρικών, στρατηγικών στόχων της ευρωπαϊκής πολιτικής μας εμφανίζεται αναγκαία την περίοδο αυτή, καθώς κλείνει ένας μεγάλος ιστορικός κύκλος στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης και ανοίγει ένας νέος και, όπως φαίνεται, επίσης ιστορικός κύκλος. Δύο νέες ιστορικές διαδικασίες που έχουν δρομολογηθεί τους τελευταίους μήνες δημιουργούν την δυναμική μεταμορφωσης της Ευρώπης και Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι διαδικασίες αυτές είναι:

(α) η εγκαθίδρυση της πλήρους οικονομικής και **νομισματικής ένωσης** - (ONE) με τη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος - Ευρώ.

(β) η **διεύρυνση** της ΕΕ με την Κύπρο και τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ).

2. Οι δύο αυτές ιστορικές διαδικασίες "δεν προεκτείνουν" απλώς το "ενοποιητικό πρότυπο" προς ένα νέο επίπεδο ενοποίησης. Οι διαδικασίες, εφ' όσον υλοποιηθούν τελικά, φαίνεται ότι θα μεταμορφώσουν ουσιαστικά το πρότυπο αυτό. Σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις της Συνθήκης του Αμστερνταμ (ιδιαίτερα αυτές για ευέλικτη, στενότερη ολοκλήρωση) και άλλες προσπάθειες που έχουν αναληφθεί (δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας, δικαιοσύνης, "διαδικασία Βαρκελώνης" για τη Μεσόγειο, κ.ά.), δημιουργούν σαφέστατα τη διαδικασία της "ιστορικής μετάβασης" για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει "να ελεγχθεί" πολιτικά και Θεσμικά.

3. Η λειτουργία της **πλήρους ONE** εκτιμάται, μεταξύ άλλων, ότι:

- Θα δημιουργήσει νέες κοινωνικές και διαπεριφερειακές εντάσεις και ανισότητες;
- δεν θα μπορέσει να λειτουργήσει αποτελεσματικά χωρίς το κατάλληλο Θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο που θα τη "νομιμοποιήσει" με δημοκρατικό τρόπο. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία "πολιτικής κυβέρνησης" στην Ένωση,
- Θέτει θέμα ανάπτυξης/συντονισμού άλλων πολιτικών (δημοσιονομικής, φορολογικής, κ.λ.π.).

4. Η **διεύρυνση** της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Κύπρο και τις ΧΚΑΕ εκτιμάται, μεταξύ άλλων, ότι:

- δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ομαλά και αποτελεσματικά χωρίς την προηγούμενη "θεσμική ανάπτυξη" της ΕΕ,
- θέτει την Ένωση μπροστά στην προκλήση για τη διασφάλιση της συνοχής, σταθερότητας και **εξωτερικής ασφαλείας** της ευρύτερης περιοχής της Ευρώπης (pan-European integration).

5. Τα "ελλείμματα", αδυναμίες και αιτήματα που θέτουν για την Ένωση οι δύο αυτές διαδικασίες αρχίζουν να συνειδητοποιούνται και να απασχολούν τις πολιτικές ηγεσίες και "διαμορφωτές πολιτικής" στις χώρες της Ένωσης. Στη βάση αυτή αναγγέλλεται η σύσταση "επιτροπών σοφών" για την επεξεργασία προτάσεων (επιτροπή Delors, Γαλλο-γερμανική πρόταση για νέα Επιτροπή σοφών υπό J. Delors, βρετανικές ιδέες, κ.λ.π.). Αναγγέλλονται επίσης πρωτοβουλίες όπως αυτή του J. Delors, να επιλέξουν δηλ. οι πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τον υποψήφιο νέο Προεδρο της Επιτροπής για να τύχει της εκλογικής επιδοκιμασίας στις Ευρωεκλογές του Ιουνίου 1999. Αφετηρία των προβληματισμών, προτάσεων και πρωτοβουλιών είναι ότι η Συνθήκη του Amsterdam δεν απαντά στα καιρία Θεσμικά προβλήματα και προκλήσεις της ΟΝΕ, της νέας διεύρυνσης και νομιμοποίησης της ΕΕ.

Έτσι εμφανίζεται ολοένα και περισσότερο επιτακτική η σύγκληση νέας Διακυβερνητικής Διάσκεψης για την ανάπτυξη της ΕΕ προκειμένου η τελευταία να αντιμετωπίσει τις παραπάνω προκλήσεις και να αποφύγει την εσωτερική της αλλοίωση και Θεσμική παράλυση, ιδιαίτερα μετά τη νέα διεύρυνσή της.

β) Η Ελληνική στρατηγική και στοχοι

6. Με βάση τις παραπάνω διαδικασίες και δεδομένα, η Ελλάδα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής της πολιτικής επιβάλλεται, παράλληλα με την επιδίωξη προσχώρησής της στην ΟΝΕ και την ένταξη της Κύπρου, να ορίσει νέους στρατηγικούς στοχους για επίτευξη στα πλαίσια προβολής ενός συνολικού προτύπου για την ανάπτυξη/συγκρότηση της ΕΕ. Οι νέοι στρατηγικοί στόχοι/προτεραιότητες της χώρας μας μπορεί να είναι:

(i) η διασφάλιση σ' ολοένα υψηλότερο βαθμό από την Ένωση της εξωτερικής ασφάλειας (εξωτερικών συνδρών) της Ένωσης και των κρατών μελών που τη συγκροτούν σ' ένα γενικό πλαίσιο πολιτικής που θα συμβάλει στη σταθεροποίηση του συνόλου της Ευρώπης,

(ii) η διασφάλιση, μετά την εγκαθίδρυση της πλήρους ΟΝΕ, της "κοινωνικής δικαιοσύνης" (equity), συνοχής και κοινωνικής σταθερότητας στον Ευρωπαϊκό χώρο με την ανάπτυξη των κατάλληλων "αναδιανεμητικών πολιτικών". Τούτο σημαίνει σημαντική αύξηση του προϋπολογισμού της ΕΕ που στην καλύτερη περίπτωση δεν μπορεί να ξεπεράσει, κάτω από τις σημερινές συνθήκες, το 1,27% του ΑΕΠ της Ένωσης. Επισημαίνεται ότι παλαιότερες μελέτες είχαν εκτιμήσει ότι η πλήρης ΟΝΕ και οι "μεταβιβάσεις πόρων" που επιβάλλει απαιτούν προϋπολογισμό τουλάχιστον 5-7% του ΑΕΠ (έκθεση MacDougal).

Παράλληλα στα πλαίσια της διευρυνσιακής διαδικασίας η Ελλάδα θα πρέπει "να εντατικοποιήσει" το ρολό της σ' ότι αφορά τη **διασφάλιση της ένταξης των χωρών της Βαλκανικής** (Βουλγαρίας, Ρουμανίας σε πρώτη φάση) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την Ελλάδα αποτελεί ιστορική επιλογή που θα πρέπει συστηματικά να προωθηθεί. Η σημασία της για τη χώρα είναι αυτονόητη.

7. Οι δύο παραπάνω στρατηγικοί στόχοι - διασφάλιση εξωτερικών συνδρών/εξωτερικής ασφάλειας της χώρας και κοινωνική δικαιοσύνη/προϋπολογισμός - θα πρέπει να τεθούν, μέσα σ' ένα ευρύτερο, συνολικό σχήμα πολιτικής και θεσμικής ανάπτυξης της Ένωσης που θα εναρμονίζεται με την

εγκαθίδρυση της ONE, τη διεύρυνση και την ανάγκη δημοκρατικής νομιμοποίησης της ΕΕ. Το σχήμα αυτο δεν μπορεί να είναι άλλο από την ανάπτυξη της ΕΕ σε (καινοτόμο) **ομοσπονδιακό σύστημα**, τόσο σε ότι αφορά τη Θεσμική-πολιτική συγκρότηση, όσο και σχετικά με το μείγμα πολιτικών και εξωτερικής παρουσίας της Ένωσης. Με άλλα λόγια, η μεγιστοποίηση των ελληνικών στόχων και συμφεροντων εξυπηρετείται με τη συνολική ανάπτυξη της Ένωσης προς ένα ομοσπονδιακό προτυπο. Οι αποσπασματικές, επιμέρους λύσεις δεν μας εξυπηρετούν. Εκφράζουν τα συμφέροντα των ισχυρών και οδηγούν σε επικίνδυνη **επανεθνικοποίηση** Θεσμών και πολιτικών. Χαρακτηριστική είναι περίπτωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η θεσμική εξασθένιση της οποίας οδήγησε στην αλλοίωση του ρόλου της και εθνικοποίησή της απο τις περισσότερο ισχυρές χώρες μέλη της Ένωσης.

(γ) Διαδικασία προώθησης στοχων

8. Η επίτευξη των επιμέρους ελληνικών στόχων και προτεραιοτήτων (εξωτερική ασφάλεια, κοινωνική δικαιοσύνη) και η προώθηση του συνολικότερου στοχου για την ομοσπονδιακή ανάπτυξη/συγκροτηση της Ένωσης με δημοκρατικό χαρακτήρα Θα πρέπει "να συζητηθούν" σ' ένα ευρύτερο διαπραγματευτικό πλαίσιο. Για το σκοπό αυτό εμφανίζεται ως αναγκαία η υποστήριξη από πλευράς μας της σύγκλησης Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΔ) πριν απο τη νέα διεύρυνση της Ένωσης προκειμένου να εξετάσει σφαιρικά το θέμα της Θεσμικής, πολιτικής, οικονομικής ανάπτυξης της Ένωσης. Η σύγκληση νέας ΔΔ εμφανίζεται ως ορθότερη, η επιλογή για τις μικρότερες χώρες (οπως η Ελλάδα) γιατί σε διαφορετική περίπτωση θα ενεργοποιηθεί το "θεσμικό πρωτόκολλο" της Συνθήκης του Amsterdam, απο την εφαρμογή του οποίου είναι μαθηματικά βέβαιο ότι Θα "βγούμε χαμένοι" ως προς τη σχετική μας θέση στην ΕΕ (επαναστάθμιση ψήφων, κ.λ.π.). Το πρωτόκολλο αυτό προβλέπει, ως γνωστόν, ως πρώτο βήμα την επαναστάθμιση των ψήφων των χωρών μελών παράλληλα με τη μείωση των μελών της Επιτροπής.

9. Ως πρώτο διαδικαστικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή και απάντηση των πρωτοβουλιών για σύσταση επιτροπών (στις οποίες συμμετέχουμε) Θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε σε τρεις πρωτοβουλίες:

(α) να προτείνουμε τη σύσταση νέου τύπου επιτροπής **επεξεργασίας προτάσεων για την ανάπτυξη της Ένωσης**. Η επιτροπή αυτή Θα αποτελείται από μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κοινοβουλίων των χωρών μελών της ΕΕ. Η επιτροπή αυτή Θα έχει υψηλό βαθμό δημοκρατικής νομιμοποίησης, ενώ "θα βάζει" το ΕΚ και τα εθνικά κοινοβούλια στην αναθεωρητική διαδικασία - ως οιοική συντακτική συνέλευση. (Για το σκοπό αυτό σχετικές επιστολές θα μπορούσαν να σταλούν απο το ΥΠΕΞ και τον Πρόεδρο της Βουλής, ενώ η προταση αυτη θα μπορούσε να παρουσιασθεί από τον Πρωθυπουργό στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Cardiff).

(β) Παράλληλα μπορούμε να επεξεργασθούμε ένα **σχέδιο θεσμικών πολιτικών και μεταρρυθμίσεων** στην Ένωση (με το πρότυπο και στοχους που επιθυμούμε) και να το παρουσιάσουμε επίσημα με τη μορφή **υπομνήματος** στα οργανα της Ένωσης και τις χώρες μέλη ευθύς μόλις επικυρωθεί και τεθεί σε ισχύ η

Συνθήκη του Amsterdam. Για το σκοπο αυτο θα μπορούσε να συγκροτηθεί μια τριμελής ομάδα που με τη συνεργασία ευρύτερης επιτροπής ειδικών (στελεχών του Υπουργείου, ακαδημαϊκών, κ.λ.π.) να επεξεργασθεί τις σχετικές προτάσεις και μεταρρυθμίσεις.

(γ) Προκειμένου να συνδέσουμε τη διαδικασία των Θεσμικών αλλαγών με αυτή της διεύρυνσης αλλά και να αναλάβουμε ευρύτερο ηγετικό ρολο στη διευρυνσιακή διαδικασία, Θα μπορούσαμε να οργανώσουμε (το Σεπτέμβριο ίσως) μια συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών των υποιμηφίων χωρών στην Αθήνα (Λαγονήσι-Βουλιαγμένη) για μια άτυπη, σε βάθος ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών (brainstorming) πάνω στα θέματα αυτά.

Πιθανά 'Speaking Notes' για Π/Θ κ Σημίτη

1. Χρειάζεται να ξανασκεφτούμε πάνω σ'αυτό που έχουμε με επιτυχία δημιουργήσει και να χαράξουμε τα βασικά χαρακτηριστικά της ΕΕ του 21^{ου} αιώνα. Η Ευρώπη έχει ανάγκη από ένα συνεκτικό σχέδιο δημιουργίας μιας κοινωνικά δίκαιης, δημοκρατικής, συμμετοχικής και αναπτυσσόμενης ΕΕ, σε έναν κόσμο που συνεχώς και διεθνοποιείται. Προτείνουμε να συσταθεί επί Αυστριακής Προεδρίας μια εκ προσωπικοτήτων ομάδα η οποία θα αναλάβει να εκπονήσει εντός του 1999 ένα εκτεταμένο κείμενο προτάσεων, επί του ευρωπαϊκού γίνεσθαι και της θέσης της Ένωσης στις διαδικασίες παγκοσμιοποίησης. Η Ομάδα αυτή θα μπορούσε να συμβάλει και στην προώθηση ενός ευρύτερου δημοκρατικά οργανωμένου δημόσιου διαλόγου πάνω στα μεγάλα ευρωπαϊκά προβλήματα.
2. Η επόμενη διακυβερνητική, είναι καλό να πραγματοποιηθεί στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Να στοχεύει στην ενίσχυση της συνοχής και στην ώθηση της συνολικής διαδικασίας ενοποίησης, σύμφωνα και με τα οράματα των «πατέρων» της Ένωσης. Ουσιαστικό και τολμηρό βήμα προς τα μπρος θα ήταν εάν η νέα Συνθήκη δεν ήταν μια ακόμα Συνθήκη της Ένωσης, αλλά ένας πραγματικός και αυθεντικός ευρωπαϊκός καταστατικός χάρτης, Σύνταγμα της ΕΕ.
Σ'αυτά τα πλαίσια χρειάζεται να διασφαλίσουμε την δημοκρατικότητα και την διαφάνεια στη διαδικασία διαμόρφωσης μιας νέας Συνθήκης. Προτείνουμε η προετοιμασία της εκπόνησή της να γίνει με την άμεση συμμετοχή και διαπλοκή των εθνικών κοινοβουλίων καθώς και του ευρωπαϊκού, με την αναβάθμιση της πληροφόρησης και συμμετοχής του πολίτη. Προς το σκοπό αυτό μπορεί να συσταθεί μια ειδική Επιτροπή από τους προαναφερόμενους θεσμούς
3. Είναι φανερό, ότι για μας η επόμενη διακυβερνητική δεν πρέπει και δεν μπορεί να περιοριστεί σε ζητήματα θεσμικά, ή να περιοριστούν οι αναγκαίες θεσμικές μεταρρυθμίσεις σε μια κατανομή ισχύος, ψήφων και θέσεων. Στο επίκεντρο της επόμενης διακυβερνητικής θα πρέπει να βρίσκεται ο Πολίτης. Επιπλέον, για μας, το άλφα και το ωμέγα μιας θεσμικής μεταρρύθμισης αποτελεί η παραπέρα αναβάθμιση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και η διασφάλιση της πολυπολιτισμικότητας της Ένωσης. ιδιαίτερα στο επίπεδο των διακυβερνητικών θεσμών.

4. Η ανάπτυξη της Ένωσης, ιδιαίτερα μετά την επικείμενη διεύρυνσή της, την θέτει ενώπιον της πρόκλησης διασφάλισης της συνοχής και εξωτερικής ασφάλειας (εξωτερικών συνόρων) της ευρύτερης περιοχής της Ευρώπης. Η διασφάλιση αυτή θα συμβάλει στην σταθερότητα του συνόλου της ηπείρου μας.
5. Η Ελλάδα τάχθηκε πάντα με συνέπεια υπέρ της ανάπτυξης της ΚΕΠΠΑ. Θέλουμε η επόμενη διακυβερνητική να κινηθεί σε μια τέτοια κατεύθυνση. Θα ήθελα, ακόμα, να σημειώσω ότι μας βρίσκει απόλυτα σύμφωνους η κοινή επιστολή των τριών κρατών της Μπενελούξ. Οι ανησυχίες τους είναι και δικές μας ανησυχίες.
6. Η διαδικασία της Διεύρυνσης πρέπει να γίνει με τρόπο που να σταθεροποιεί την νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική που επιδιώκουμε. Να γίνει με ένα δημιουργικό συνδυασμό ανάμεσα στις διαδικασίες διεύρυνσης και εμβάθυνσης. Ενίσχυσης των κοινοτικών πολιτικών. Αποτροπής τάσεων επανεθνικοποίησης κοινοτικής ύλης, όπως, δυστυχώς διακρίνουμε σε ορισμένες προτάσεις της Επιτροπής για την ΚΑΠ. Το περιεργό είναι, ότι όσον αφορά στα διαρθρωτικά ταμεία και την διοργανική συμφωνία ακολουθείται μια αντίστροφη τάση. Προτείνεται να αναλάβει η Επιτροπή αρμοδιότητες οι οποίες δεν θα έπρεπε να τις περιέλθουν, όπως την ουσιαστική διαχείριση του 20% των πόρων των ταμείων.
7. Όσον αφορά την αρχή της Επικουρικότητας, θα ήθελα να επισημάνω ότι η Ελλάδα έχει πάντα ταχθεί υπέρ της δημιουργικής εφαρμογής της, όπως εξάλλου και για την αρχή της αλληλεγγύης. Σ'αυτή τη βάση συμφωνήσαμε στο Εδιμβούργο και σ'αυτή τη βάση υπογράψαμε στο Αμστερνταμ ένα νέο πρωτόκολλο. Σήμερα που είμαστε στη διαδικασία επικύρωσης της νέας Συνθήκης αυτό που προέχει είναι να δούμε τους τρόπους εφαρμογής των συμφωνηθέντων και όχι την πρώιμη αναθεώρησή τους. Η Ελλάδα είναι υπέρμαχος μιας Ευρώπης των Πολιτών της όπου οι θεσμοί της θα βρίσκονται κοντά στον πολίτη. Χρειάζεται όμως να κάνουμε μια διαφοροποίηση. Χρειάζεται όταν μιλάμε για την Ευρώπη των Πολιτών {People's Europe} να ξεκαθαρίσουμε τρεις διαφορετικές έννοιες. Μία είναι η έννοια της επικουρικότητας, δηλ. να αναθέτουμε τις αποφάσεις για εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής σε αποκεντρωμένους φορείς. Άλλη είναι η έννοια της ενίσχυσης των θεσμών συμμετοχής του πολίτη στις ευρωπαϊκές αποφάσεις (πχ. Μέσω Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ή των κοινωνικών και περιφερειακών επιτροπών ή με την εμπλοκή ΜΚΟ) και άλλη είναι η έννοια της διαμόρφωσης μιας ευρωπαϊκής πολιτικής που να απαντά στις ανησυχίες και προβλήματα του ευρωπαίου πολίτη όπως πχ. το περιβάλλον, την απασχόληση, κλπ. Χρειάζεται όταν μιλούμε για μια Ευρώπη των λαών να συνεκτιμήσουμε όλα τα παραπάνω στοιχεία. (πιθανή απάντηση σε κοινή επιστολή Κολ-Σιράκ)
8. Η διεύρυνση οφείλει να γίνει με μέθοδο και εργαλεία που θα ενισχύουν την συνοχή και τις διαδικασίες σύγκλησης στο εσωτερικό της. Αντίθετα με ορισμένους που πιστεύουν ότι η διεύρυνση είναι ευκαιρία για να αναιρεθούν κεκτημένες διαδικασίες σε μια κατεύθυνση ενοποίησης της ηπείρου, νομίζουμε ότι η ελκτικότητα της Ένωσης για τα υποψήφια κράτη – μέλη στηρίζεται ακριβώς στην παρουσία και τέτοιων μέσων και εργαλείων εμβάθυνσης της ολοκλήρωσης.
9. Η διεύρυνση πρέπει να στηρίζει την προοπτική της Πολιτικής Ένωσης και όχι να αποτελεί άλλοθι εγκατάλειψής της. Κατά συνέπεια απαιτείται αύξηση των πόρων, εμπλουτισμό των εργαλείων συνοχής. Είναι σαφές ότι δεν θα δεχτούμε επιμέρους συμφωνίες στα προβλήματα της διεύρυνσης και της Agenda 2000, αλλά μόνο μια

συνολική συμφωνία, δημοκρατική και συνεκτική, που να διασφαλίζει το μέλλον της Ένωσης και να εξασφαλίζει δημιουργική θέση για όλους μας σ' αυτήν.

10. Η οριστικοποίηση του προγράμματος μετάβασης στο γ' στάδιο της ONE και η σταδιακή εισαγωγή του Ευρώ (από 1.1.99) αποτελεί αναμφισβήτητα μείζονα οικονομική και πολιτική επιλογή που θα προσδιορίσει το ίδιο το μέλλον της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η προώθηση της ONE θέτει θέμα ανάπτυξης και συντονισμού και άλλων πολιτικών (όπως της δημοσιονομικής και της φορολογικής). Από πολιτική άποψη πρέπει να αποτραπεί η δημιουργία νέων κοινωνικών και διαπεριφερειακών ανισοτήτων. Θεωρούμε ότι η επιτυχία του εγχευήματος θα εξαρτηθεί από τη θεμελίωση μίας κατά το δυνατόν πλήρους ONE. Κάτι που προϋποθέτει ισχυρό κοινοτικό προϋπολογισμό με αναδιανεμητικές λειτουργίες και ανεπτυγμένες πολιτικές ανάπτυξης και απασχόλησης.
11. Από οικονομική άποψη, όλοι συμφωνούμε με τα πλεονεκτήματα άσκησης ενιαίας και ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ ώστε να διασφαλισθεί η σταθερότητα των τιμών και η συμβολή της ΕΚΤ στην ανάδειξη της ΕΕ σ' ένα ισχυρό πόλο στο σημερινό ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον. Από πλευράς θεσμικού συστήματος, υπάρχει ανάγκη ενός συντεταγμένου συστήματος δημοκρατικού ελέγχου της υπερεθνικής δομής της ΕΚΤ.
12. Η Ένωση του 21^{ου} αιώνα πρέπει να είναι πρωτοπόρος στην προστασία του περιβάλλοντός της, στην ανάπτυξη των συστημάτων μόρφωσης, στην κινητικότητα των πολιτών της, στην ενίσχυση των διαδικασιών έρευνας και τεχνολογίας, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητά της στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης.
13. Η Ένωση του 21^{ου} αιώνα πρέπει να αποτελέσει τη συνέχεια του σημερινού ευρωπαϊκού μοντέλου προάσπισης των δικαιωμάτων, πολιτικών και κοινωνικών, του ανθρώπου. Στο θέμα αυτό δεν υπάρχουν σκοπιμότητες και μικροϋπολογισμοί, αλλά μόνο αρχές και αξίες που έχουν διαμορφωθεί στη βάση του αρχαιοελληνικού δημοκρατικού πολιτισμού και του κινήματος της διαφώτισης.
14. Ο ρόλος της Ένωσης θα ισχυροποιηθεί στον κόσμο του 21^{ου} αιώνα εφόσον μπορέσει να διασφαλίσει την ενότητα του χώρου της, την συμπερίληψη στα μελλοντικά μέλη της των Βαλκανικών χωρών και την διαμόρφωση μιας συνεκτικής Βαλκανικής Πολιτικής. Εφόσον μπορέσει και ενισχύσει δημιουργικά την Βόρεια και Νότια διάστασή της, την μεσογειακή πολιτική της και τις σχέσεις της με την Ρωσία.